

GRØNLÆNDERNES HUNDE

SET UDFRA ET DYREBESKYTTELSESSYNSPUNKT

Af dyrlæge *Esper Larsen*

Efter at Ministeriet for Grønland har givet Danske Dyrebekyttelsesforeningers Fællesråd tilbud om at sende en repræsentant for fællesrådet til Grønland, har jeg som fællesrådets repræsentant berejst hundeslædedistriktet fra Holsteinsborg til Upernavik med besøg i alle byerne, med undtagelse af Godhavn, og enkelte bosteder.

Hensigten med min rejse har været *ud fra et dyrebekyttelsessynspunkt* at søge at få et indtryk af de forhold, hvorunder slædehundene lever og behandles i Nordgrønland. Thuledistriktet og Østgrønland har jeg ikke besøgt. Under en så kortvarig rejse kan det selvsagt kun være et ret overfladisk kendskab, man på egen hånd kan erhverve sig til de virkelige forhold. Jeg har i stor udstrækning måttet støtte mig til de oplysninger, jeg har kunnet få fra kyndige mennesker på stedet, såvel danske som grønlandere. — Disse oplysninger har jeg stedse fået med stor beredvillighed, idet alle i Nordgrønland er stærkt interesseret i og optaget af forholdene vedrørende slædehundene.

Klagerne fra danske dyrebekytteres side drejer sig i det væsentlige om sultning af hundene, især om sommeren, mishandling af de enkelte dyr, samt mangelen på dyrlæger i Grønland.

Forholdene for hundene i Grønland er så forskellige fra forholdene for hunde i det øvrige Danmark, at de ikke kan bedømmes under den samme synsvinkel. Fraset enkelte vagthunde holder man jo hunde i Danmark for sin fornøjelse, fordi man holder af dyrene på grund af deres mange gode egenskaber, som legekammerater for børnene, som en god ven for enlige mennesker, altsammen ting, der har sin berettigelse.

I Grønland er baggrunden for hundeholdet væsentligt anderledes. Man kan uden overdrivelse sige, at betingelsen for, at menneskene overhovedet kan eksistere i Nordgrønland, er, at de har en hårdfør hunderace. Uden gode hunde ingen samfærdsel, ingen fangst, ingen chance for at overleve. Som dyreven vil man straks indvende, at når hundene er så uundværlige, kan man med berettigelse kræve, at de på enhver måde behandles så godt, som det overhovedet er muligt.

Heri kan vist alle, såvel grønlændere som øvrige danske være enige. Spørger man derefter, hvorledes hundene på bedste måde skal behandles, hører enigheden op. De fleste dyrevenner i Danmark går ud fra, at hundene i Grønland bør behandles, som de behandler deres egne hunde herhjemme, men dette er ugørligt, allerede fordi grønlænderhunden er en ganske særlig race, som gennem århundreder er tilpasset de arktiske forhold og ved rationel avl har fået udviklet de specielle egenskaber, som deres særlige anvendelse kræver. Biologisk henregnes eskimohunden til „spidshundene“, men må formodes at være blandet med polarulven. Grønlænderhunden ligner schæferen, den er stor og kraftig, en god løber og utrolig hårdfør, så den tåler den strengeste kulde og ligger ude i 30–40° kulde og er så udholdende, at et spand på 8–10 hunde i ugevis kan trække et læs på 3–400 kg og i godt føre kan tilbagelægge en distance på 50–100 km pr. dag. Den grønlandske hund holdes på samme måde, som en dansk landmand holder heste, svin, køer o. s. v. For grønlænderen er hunden først og fremmest et uundværligt trækdyr, i anden række kommer den som leverandør af skindbeklædning og kød.

Men hvorledes fremskaffer man en hund, der kan indfri de hårde krav, der stilles til den? Her må man på forhånd indrømme, at grønlænderne har tusindårig erfaring på dette område, og mange danske, der har levet det meste af deres liv i Grønland, har stor erfaring og indsigt på dette specielle område. Alle sagkyndiges standpunkt går eenstemmigt ud på, at en god slædehund må være til det yderste disciplineret, hårdfør, stærk og muskuløs, men uden overflødig vægt på grund af fedme. Den skal være i stand til at kunne leve på et yderst koncentreret foder ofte i længere perioder, hvor uforudsete hindringer trækker en slæderejse ud, det er livsvigtigt for en fanger, at han i en faretruende situation fuldtud kan stole på sit hundespands evner, styrke og disciplin. Der er ingen tvivl om, at der ofte stilles særdeles store krav til både mennesker og hunde, men det er karakteristisk, at enhver god slædehund er begejstret for slædekørselen og er ude af sig selv af fryd, når den forstår, at nu lægges der ud til en langfart - selvom den udmærket er klar over de deraf følgende strabadser. Man må her huske på, at forholdene ligger på grænsen af muligheden for at leve.

Når slædesæsonen omkring 1. juni holder op, sættes hundene ned på en lille foderration, ofte fordi man ikke har mere foder, men også fordi man med vilje vil stemme hundene ned, så de i deres lediggang er mindre oplagte til slagsmål, mindre bidske og i det hele lettere at passe på. Man regner også med, at de finder en del føde selv, der findes de fleste steder en del fiskeaffald. På dette tidspunkt kommer hundene også i fældning, hvilket også sætter deres livlighed noget ned. De ser tottede og ujævne ud i pelsen, er i reglen snavsede og indfiltrede med olie og fedtstoffer af forskellig slags.

*Nordgrønlandske fangere hænger i sommerens løb hajkød til tørre på deres stativer
for at sikre sig vinterføde til hundespandet.*

Jeg ankom til hundedistriktet i slutningen af juni, netop på det tidspunkt, hvor hundene er i dårligst form og ser værst ud. På dette tidspunkt er fiskeriet ikke rigtig kommet i gang, der er ikke så rigeligt med fiskeaffald som senere på sommeren. Skal man se de grønlandske hunde, når de er smukkeste og i bedste form, skal man utvivlsomt være deroppe om vinteren, når dyrene er i træning og optaget af deres lyst, slædekørselen. Ved min ankomst til den første slædehundebý, Egedesminde, fik jeg egentlig ikke noget godt indtryk af hundenes ernæringstilstand, de var snavsede og halvmagre og strømmede til i store mængder ved skibets ankomst. Under mit flere dages ophold i byen erfarede jeg, at det var den dårligste del af hundebestanden, der var mødt op. Der findes såvel gode som dårlige hundeejere. De dårlige tager sig overhovedet ikke af deres hunde, men overlader til dem selv at søge føden, hvor de bedst kan finde den, f. eks. ved skibene, fiskerbådene, den lokale rejefabrik, der var et meget yndet tilholdssted, idet der her var meget affald. En del af hundene var magre og af et ikke tilfredsstillende udseende, uden at man dog kan tale om dyrplageri. Det var særlig de mindre og spinkle hunde, der så værst ud, den stærkeres ret gør sig udpræget gældende, så når der findes noget spiseligt, er det de stærkeste, der først forsyner sig. Juni måned er det dårligste tidspunkt, idet fiskeriet i Nordgrønland endnu ikke er kommet i gang, og der som følge deraf er sparsomt

med fiskeaffald, det skal dog med det samme nævnes, at flertallet af hundene var i tilfredsstillende foderstand. Ingen af dem var fede, men de var muskuløse, meget kraftige og smukke dyr, vel nok til formålet den bedste hund i verden.

Flertallet af de grønlandere, for hvem hunden er et nødvendigt trækdyr, sørger i egen interesse gennemgående godt for deres hunde, og der er ofte en kappestrid om at have det bedste og smukkeste hundespand. Det er absolut ikke nødvendigt at mishandle de unge hunde for at lære dem slædekørselens disciplin.

Når slædesæsonen holder op omkring 1. juni, sætter den samvittighedsfulde slædehundeejer sine hunde ned på fodring een eller to gange ugentlig. Nogle af de bedste hunde med hensyn til foderstand blev således kun fodret een gang ugentlig. Når foderet er meget koncentreret, bestående f. eks. af tørret hvalkød, hajkød eller fisk, er dette altså tilstrækkeligt, medens fodring med brød, fedtstoffer og sukker er uegnet. Den gode og erfarne fanger eller slædehundekører i det hele taget vil først og fremmest for sin egen skyld sørge for en passende fodring af sine hunde i sommertiden og særlig i juni måned; hen på sommeren, når fiskeriet er kommet i gang, er der rigeligt med affald. Erfarne og troværdige folk i Grønland har meddelt mig, at en af grundene til, at man holder hunde på en minimal foderration efter slædesæsonens ophør, er den, at ved overfodring vil hundene komme i fældning i januar-februar, og dette forårsager, at de ofte dør af kulde. Normalt skal hundene kun fælde een gang årligt – i juni-juli, på en tid, hvor der er varmt, og man ser hundene stedse opsøge de koldeste steder.

Om misrøgt finder sted.

Desværre findes en del grønlandere, der ikke sørger for foder til deres hunde på alle tider af året. Det er ikke af mangel på penge, men snarere af mangel på omtanke og fuldstændig mangel af godhed overfor dyr. Det er iøjnefaldende, at man ofte ser grønlandere vise mangel på venlighed overfor hundene, men tværtimod jager efter dem ved enhver lejlighed; det er særligt for børnenes vedkommende, det gør sig gældende. Med gummistøvler eller kamikker kan spark vel ikke gøre nogen særlig skade på en voksen hund, men utiltalende er det. Man påstår, at sparkeriet udføres med den hensigt at skræmme eventuelt bidske hunde i at komme først. Med hensyn til hundenes bidskhed har ikke een af de flere tusinde hunde, jeg har set i Grønland, snerret efter mig eller vist tegn på bidskhed. Dette siger selvfølgelig ikke noget om, at der ikke findes særligt mange bidske hunde i Grønland, men noget tyder på, at der skal særlige omstændigheder til, når bidskhedsulykker finder sted, såsom fald eller uforsigtighed overfor hunde, man ikke kender.

Med hensyn til sygdomme hos hundene, fremkaldt ved misrøgt, har jeg ingen faste holdepunkter. Jeg så en del halte hunde. Disse haltheder, der især fandtes på

bagbenene, hidrører sandsynligvis mest fra overanstrengelser og beskadigelser ved slædekørsel, f. eks. i skruéis, en del vel også fra slagsmål. Epidemiske hundesygdomme fandtes, såvidt jeg kunne skønne, ikke på nuværende tidspunkt. Slagsmål blandt hundene var ret almindelige, men i almindelighed skete ingen større skader, men så meget større spektakel. Adskillige hunde havde ar på hovedet eller benene, hidrørende fra slagsmål, men vel ikke meget almindeligere end i den øvrige del af Danmark.

Om fremskaffelse og opbevaring af foder.

Fremskaffelse af hundefoder sker almindeligst ved tørring af hajkød, hvalkød eller fisk. Man ser ved alle huse tørrestativer af mere eller mindre hensigtsmæssig art. Det vil være et stort fremskridt, om man kunne fremskynde anskaffelsen af vel-egnede stativer til grønlanderne, især da der af Ph. Rosendahl er konstrueret et vel-egnet stativ til en overkommelig pris. Det synes imidlertid ikke at have fået tilstrækkelig udbredelse. Det vil lette dem opbevaringen af tilstrækkeligt hundefoder og give dem en undskyldning mindre for ikke at anskaffe det.

Fremskaffelse af foder til hundene burde ikke være noget problem, da der ved de fleste pladser er mulighed for at skaffe tilstrækkeligt hundefoder: fiskeaffald, tørret hajkød og hvalkød og især tørrede angmagssætter, der findes i uhyre antal, er lette at fange og i tørret tilstand er et glimrende hundefoder. Ved rationel indsamling og opbevaring vil der kunne tilvejebringes fuldt tilstrækkelige mængder heraf til hundefoder. Men der indsamles desværre ikke altid så store kvantiteter, som man kunne og burde. Når den grønlandske befolkning ikke selv altid er i stand til at realisere denne opgave, bør myndighederne sørge for, at der på alle pladser er tilstrækkeligt hundefoder. I alle tilfælde må mangelen på hundefoder på grund af svigtende organisation ikke gå ud over hundene.

Om mishandling finder sted.

Mishandling af hunde som følge af slag, spark, skydning finder sted i en del tilfælde, og undertiden er der også rejst tiltale mod personer for overtrædelse af loven om værn for dyr. Dels er distrikterne så store, at politiet ikke vil kunne overkomme meget af den slags arbejde, dels er befolkningen tilbageholdende med hensyn til anmeldelse af denne art og har vel heller ikke forståelsen af berettigelsen af en lovgivning på dette område. Selv om dyreværnsbestemmelser er ens i Grønland og det øvrige Danmark, er opfattelsen af, hvad man forstår ved strafbart dyrplageri, forskellig, idet Dyrplageri herhjemme bedømmes væsentlig strengere end i Grønland. Efter dansk opfattelse vil en behandling, som den grønlandske hund ofte er ude for ved slædekørsel, kunne betegnes som dyrplageri på grund af overanstrengelse. Man

bør dog betænke, at hundeslædekørsel ofte er yderst anstrengende også for slædekusken, og at en sådan kørsel kun kan gennemføres, når såvel mennesker som hunde sætter de yderste anstrengelser ind.

Efter de oplysninger, jeg har kunnet indhente hos forskellige myndigheder, er egentlig mishandling af hundene ved vold ikke almindelig, omend det forekommer. En enkelt kolonibestyrer hævdede dog, at det i hans distrikt var ret almindeligt, at fangere mishandlede deres hunde. Det sker mest ved de unge hundes oplæring til slædehunde. Her misbruger dårlige fangere ofte piskeskafte til tildeling af slag i hovedet eller snuden på hundene.

Om dyrplagerisager.

Efter tilgængelig litteratur fremgår, at der kun i få tilfælde er rejst tiltale for dyrplageri. Det dengang i Grønland arbejdende humanistiske udvalg vil sikkert til sin tid kunne fremlægge et interessant materiale til belysning af, hvor hyppigt dyrplageri er i Grønland, eller rettere, hvor hyppigt der rejses tiltale. Jeg tror egentlig ikke, at dyrevenligheden i Grønland vil være stigende på grund af en skærpelse af straffebestemmelserne. Efter min opfattelse vil det give det bedste resultat i skolen og allerhelst i børnehaverne at give børnene undervisning i beskyttelse og god behandling af dyr. Flere skolefolk, jeg talte med, var af samme anskuelse og meget interesseret i opgaven. Nogle kunne berette om konkrete, positive resultater af deres arbejde. Således var i en skole alle børnene i en klasse gennem undervisning blevet vænnet af med den ellers almindelige kasten sten efter fugle. Udsendelse af blade fra Foreningen til Dyrenes Beskyttelse har ligeledes stor betydning og er stærkt påskønnet fra skolernes side.

Om aflivning af hunde.

Et spørgsmål, der fra dyrebskyttelsens side ofte rejses, er aflivning af hundene. Som bekendt er gennemsnitslevetiden for grønlandske hunde meget lav. Når slædehundene ikke mere kan yde tilstrækkeligt arbejde, bliver de aflivet, og aflivning er som følge heraf en forholdsvis hyppigere forekommende ting end i det øvrige Danmark. Den almindeligst anvendte form for aflivning er hængning. Korrekt udført siges den at være meget hurtig. Men selve tanken er utiltalende, og der må ofte være tilfælde, hvor aflivning på denne måde ikke er korrekt udført. Skydning af hundene anvendes også af grønlænderne, og rigtigt udført er det en hurtig død. En grønlænder på et udsted fortalte mig imidlertid om tilfælde, hvor hunde ved fejlskydning var løbet til fjelds, og man ikke havde set dem mere. En sådan ulykke kan selvfølgelig let forhindres ved binding af hunden, men det tænker man ikke altid på. Den bedste aflivningsmåde under de herskende forhold vil være anvendelse af en

*I slæderejsernes tid er de grønlandske hunde i deres bedste form
og afgjort blandt verdens smukkeste trækdyr.*

Foto: Villy Nielsen

boltpistol. Den er øjeblikkeligt dræbende, kan næsten ikke skydes fejl med, er ufarlig for mennesker, driftssikker og økonomisk i brug. Grønlænderne var meget interesseret i denne aflivningsmetode. Jeg vil anbefale, at man prøver på at få metoden indført på den måde, at en boltpistol anbringes i hver by og en dertil udpeget velegnet tillidsmand udfører al aflivning af hunde på stedet.

Om ansættelse af dyrlæger.

Spørgsmålet vedrørende ansættelse af dyrlæger i Grønland har optaget sindene i dyrebeskyttelseskredse meget. Det er et stort fremskridt, at der nu er ansat en veterinærkyndig rådgiver. Efter min mening må den videre udvikling heraf blive, at der ansættes en eller to dyrlæger i Grønland. Selv om en dyrlæge vel som oftest ikke kan nå at behandle de enkelte dyr, vil han dog kunne yde en positiv indsats dels ved behandling af sværere sygdomstilfælde, men vel først og fremmest ved bekæmpelse

af epidemier, vaccinationer o. lign. En dyrlæge med en sund indstilling vil kunne gøre megen gavn. Uddannelsen af en grønlander med kendskab til grønlandernes mentalitet ville vel nok være den bedste løsning. En dyrlæge med hygiejnisk uddannelse savnes efter min mening. Den voksende næringsmiddelindustri, indretning af fødevarebutikker, trikinkontrol, kontrol med og rådgiver i det vanskelige drikkevandsspørgsmål, er altsammen opgaver, der sammen med behandling af det store antal dyr vil give rigeligt arbejde til en, eventuelt to dyrlæger.

Skal jeg i få ord gøre resultatet op efter min rejse til Grønland, må det gå ud på, at den megen tale i udbredte kredse herhjemme om, at grønlanderne i almindelighed sulter og mishandler deres hunde, ikke holder stik. Den er sårende for grønlanderne og uretfærdig og bør holde op. Den vil i det lange løb kunne virke ødelæggende på det gode forhold mellem grønlanderne og de øvrige danskere. At der finder dyrplageri sted på Grønland, skal ikke benægtes, og den bør bekæmpes på bedste og mest effektive måde. Et bevis på, at grønlandere i almindelighed ikke er dyrplagere, ses bedst af, at en mand, der er dømt for dyrplageri, efter alles udsagn er ilde anset i sin by.